

Raňajky s novinármi / KEA

Kvantifikácia dopadov konsolidačných opatrení

7. novembra 2024

Ján Tóth

- Konsolidačný balíček zlepší dlhodobú udržateľnosť k hornej hranici pásma stredného rizika
- Konsolidácia dlhodobo zlepšuje ekonomické vyhliadky Slovenska, hoci dočasne spomalí ekonomický rast
- Zatiaľ čo negatívny vplyv navýšenia DPH na ekon. rast bude len krátkodobý, vplyv zvýšeného zaťaženia podnikania bude dlhodobejší aj vo forme nižšieho nárastu miezd
- Balíček zníži disponibilné príjmy o 180 eur na jednotlivca a o 500 eur ročne na rodinu 2+1, (relatívne) najviac dopadne na strednú príjmovú vrstvu
- Pri distribučných dopadoch na rôzne typy domácností treba brať do úvahy aj nedávne legislatívne opatrenia (napr. navýšenie 13. dôchodku, automatické zníženie daňového bonusu na deti)
- Medzigeneračne, zohľadňujúc aj nedávnu legislatívu, ročníky narodené pred rokom 1970 získavajú a až mladší celoživotne prispievajú ku konsolidácii. V priemere ľudia nad 55 získajú 265 eur na osobu viac, kým mladšie generácie strácajú 198 eur na osobu.

1. Opatrenia na zlepšenie stavu verejných financií

- zákon č. 278/2027 Z.z.
- parlamentná tlač č. 575 (úprava balíčka - kompromisný návrh pre platy zdravotníckych pracovníkov)

2. Daň z finančných transakcií

- zákon č. 279/2024

3. Ďalšie legislatívne opatrenia prijaté v priebehu roka 2024

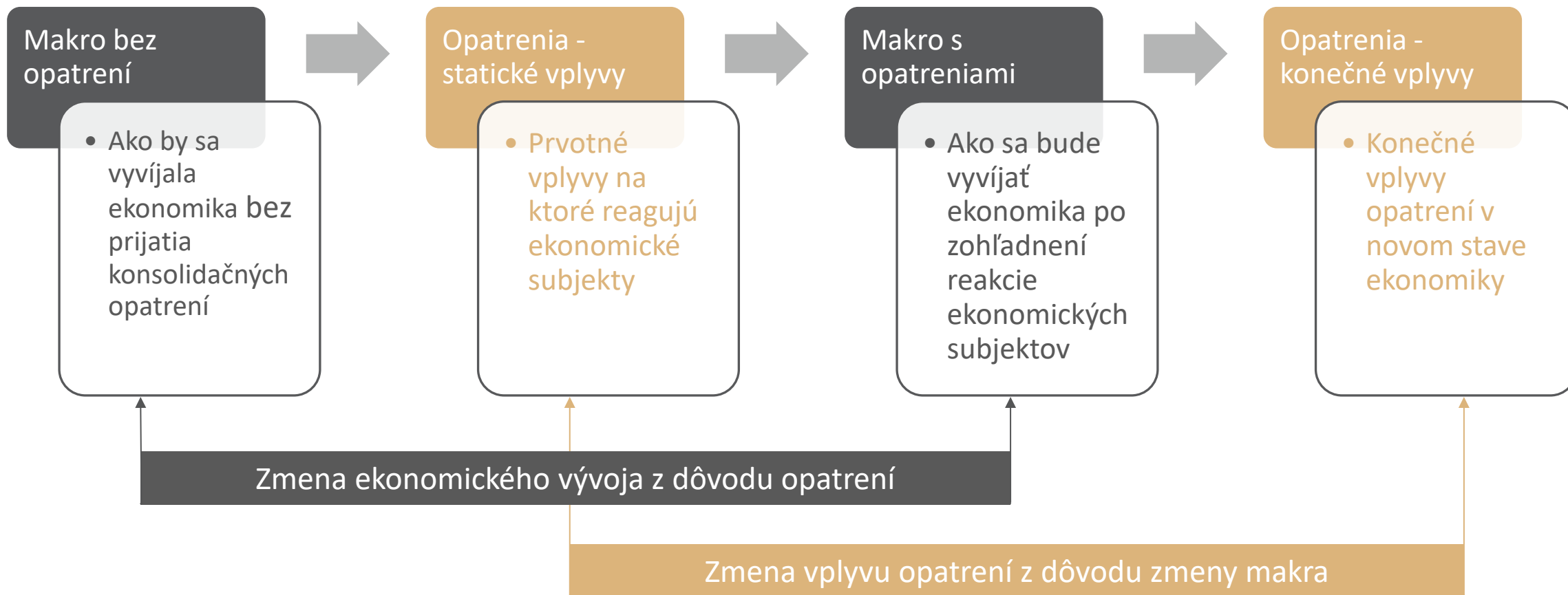
- nariadenie vlády (uznesenie vlády č. 537/2024) – diaľničné známky
- parlamentná tlač č. 407 – mýtné poplatky

4. Opatrenia mimo legislatívy

- šetrenie na mzdovej obálke

Postup / metodika výpočtu

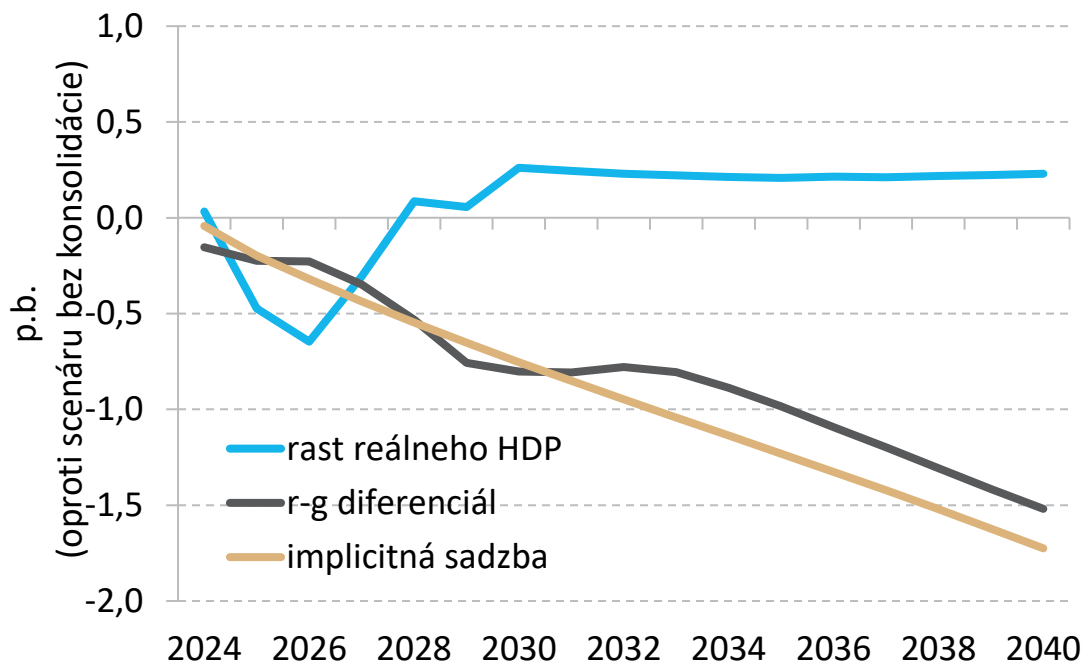
1. Makroekonomické dopady

Prečo má konsolidácia zmysel

- Investičná aktivita a ekonomický rast:

Krátkodobé straty súvisiace s konsolidáciou

(najmä dopady vyšších firemných daní)

Positívne efekty trvalo nižšej rizikovej prirážky

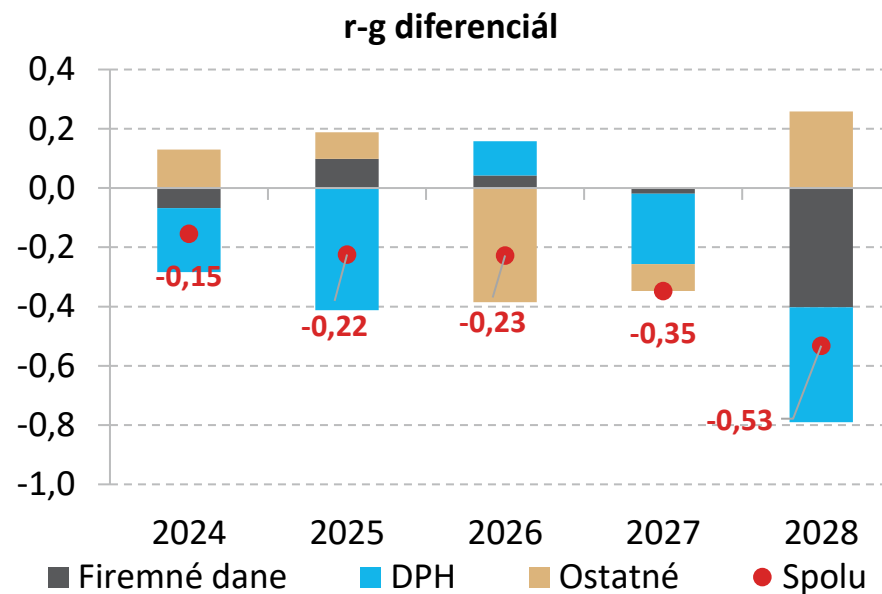
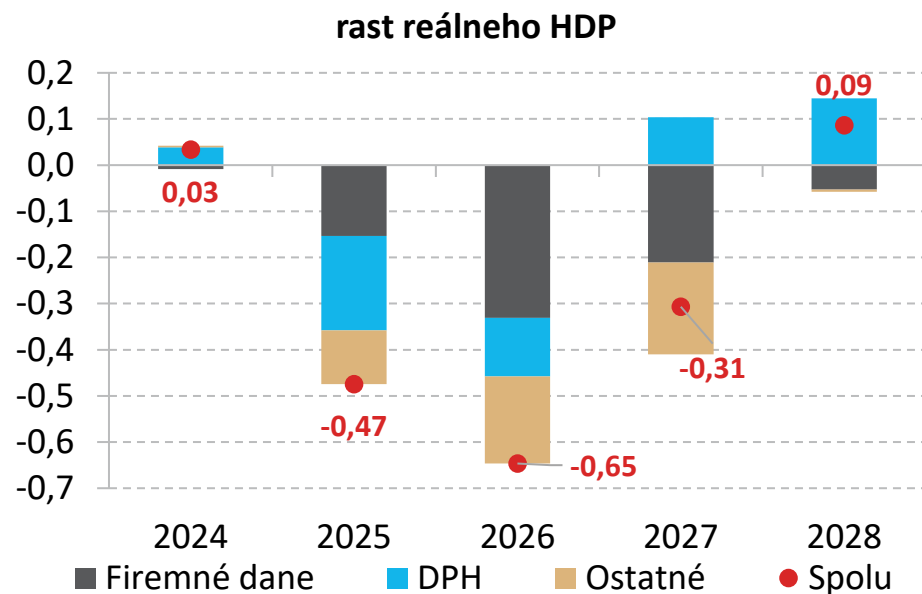
- Cieľ konsolidácie splnený čiastočne:
 - pokles r-g diferenciálu (rozdiel medzi úročením dlhu a rastom ekonomiky)
 - nestačí na stabilizáciu dlhu pod 60 % HDP
- V prípade nekonsolidácie **hrozí nárast rizikovej prirážky** (dôsledky pre verejné financie aj pre reálnu ekonomiku)

Dopady konsolidačného balíčka – stredný horizont

- Štruktúra balíčka ovplyvňuje rozsah a časovanie negatívnych dôsledkov na ekonomiku
 - Vyššia DPH: krátkodobo** negatívne efekty
 - Vyššie firemné dane: strednodobo** negatívne efekty
- Ekonomika **najviac zasiahnutá v roku 2026**
- Štruktúra balíčka **zvyšuje potrebu dodatočného konsolidovania** v ďalších rokoch

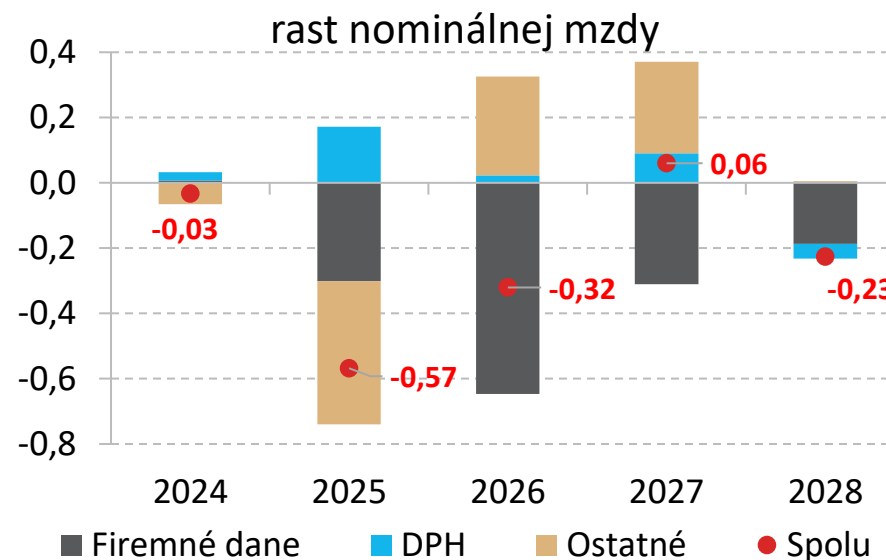
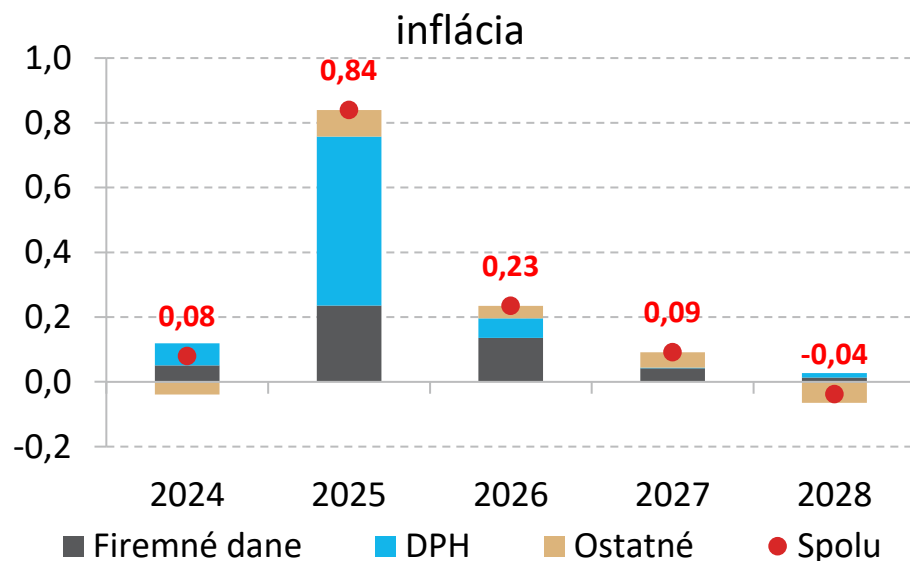
Príspevok konsolidačného balíčka (p.b.)

Dopady konsolidačného balíčka – stredný horizont

- **DPH je v porovnaní s firemnými daňami efektívnejší nástroj na konsolidáciu**, lebo neznižuje potenciál rastu a konkurencieschopnosť ekonomiky, nezhoršuje trh práce
 - Očakávaný efekt zmeny firemných daní na rozpočet je o polovicu väčší oproti zmene v DPH, no pozitívny efekt na zníženie r-g diferenciálu je v porovnaní s DPH zanedbateľný
 - Vyššia DPH výraznejšie ovplyvňuje infláciu len krátkodobo
 - Vyššie firemné dane: pretrvávajúce negatívne dynamické efekty (vyššia inflácia, pomalší rast investícií, miezd)

Príspevok konsolidačného balíčka (p.b.)

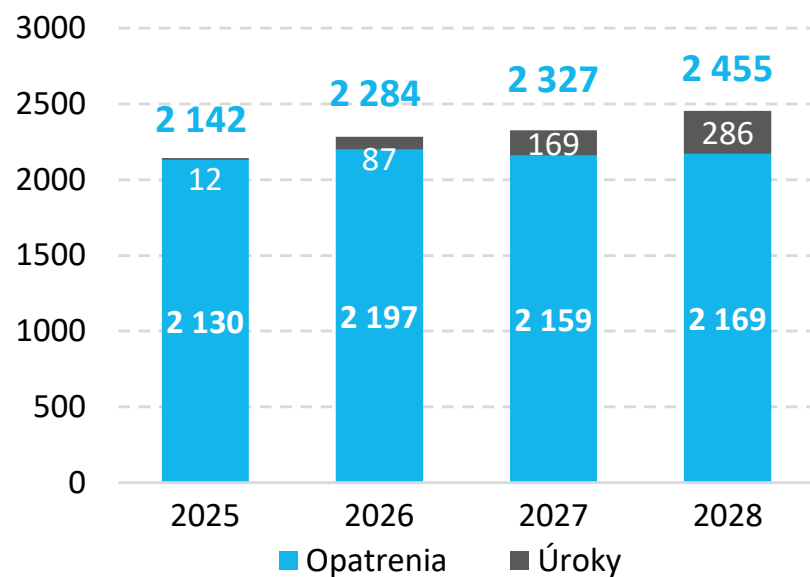

1. Vplyv na saldo, dlh a udržateľnosť

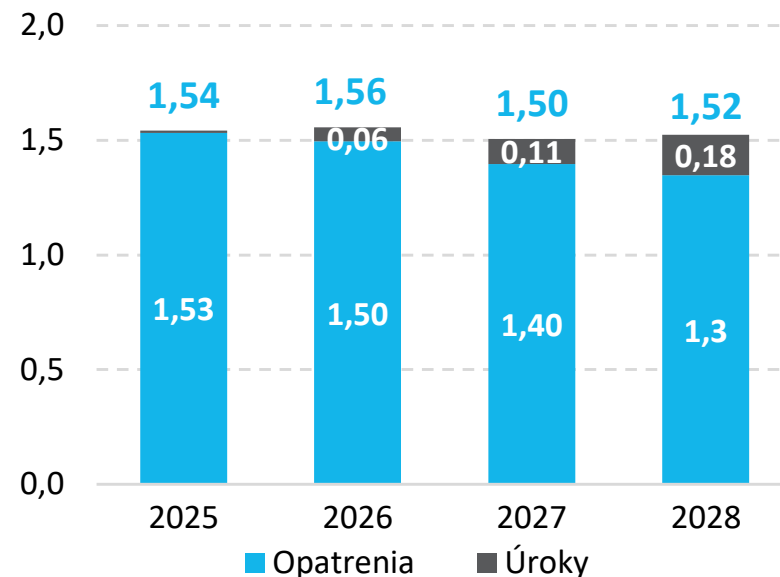
Balíček môže zlepšiť udržateľnosť o 1,3 % HDP

- Opatrenia zlepšujú hospodárenie verejnej správy o 2,1 mld. eur v roku 2025 (1,5 % HDP)
- Vplyv samotných opatrení klesá na 1,3 % HDP do konca 2028, rastie vplyv nižších nákladov na úroky
- Prijatím opatrení sa zníži dlh na konci horizontu prognózy o 5,9 p.b.

Ročný vplyv opatrení na saldo VS v mil. eur

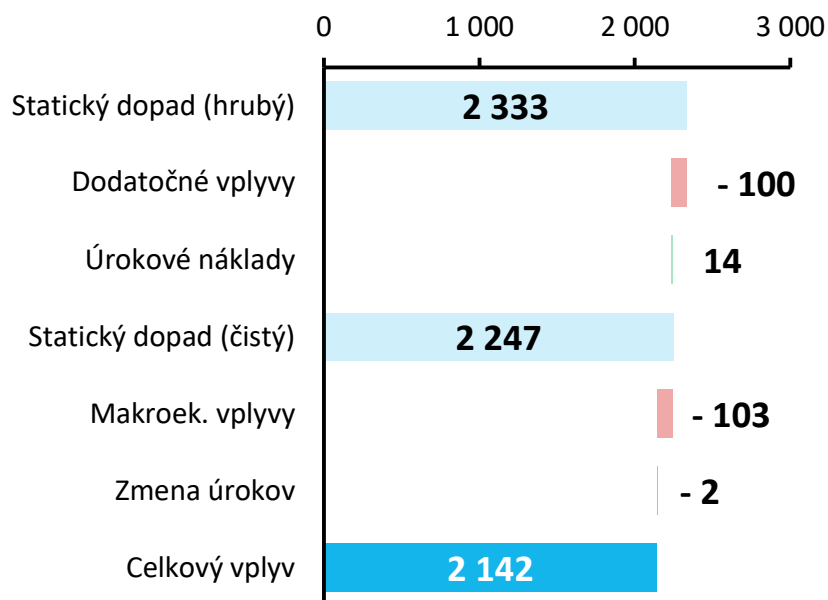
Ročný vplyv opatrení na saldo VS v % HDP

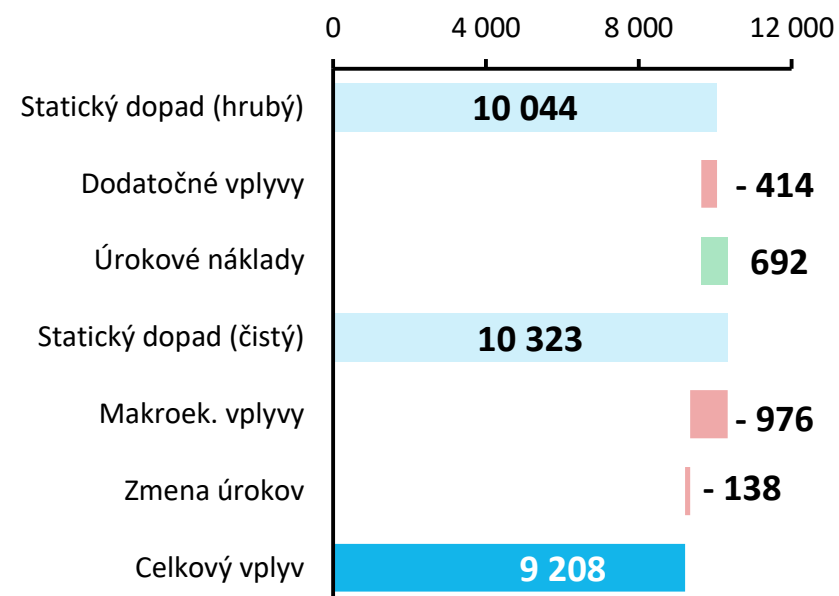
Opatrenia majú dodatočné vplyvy

- **Prvotné (statické) vplyvy** nepostačujú na vyhodnotenie konečných vplyvov opatrení
- **Dodatočné vplyvy:** zohľadňujeme pokles príjmov z dividend z dôvodu poklesu zisku po zdanení štátnych podnikov (z dôvodu vyššej DPPO) a zmeny vo výdavkoch subjektov VS v súvislosti so zmenami DPH
- **Makroekonomické vplyvy:** opatrenia dočasne spomalia ekonomický rast, ktorý zníži vplyv opatrení
- **Úrokové náklady:** odzrkadľujú zmenu v potrebe financovania nákladov na dlh

Vplyv opatrení v roku 2025 (mil. eur)

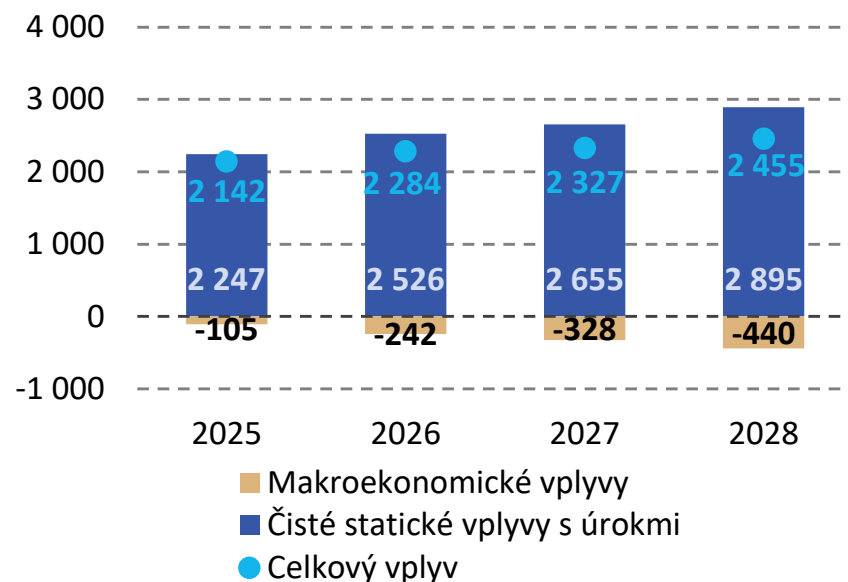
Kumulatívny vplyv opatrení v 2025 – 2028 (mil. eur)

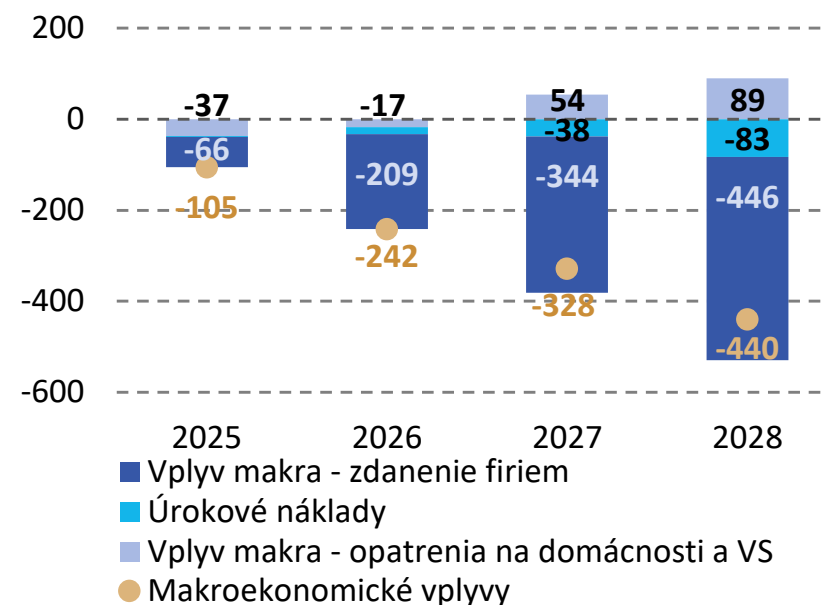
Makroekonomické vplyvy znižujú hodnotu balíčka počas štyroch rokov o 1 mld. eur

- Celkové **negatívne makroekonomické vplyvy narastajú v čase**, sú ovplyvnené výlučne opatreniami zo zdanenia firiem
- **Opatrenia v DPH, sociálnych transferoch a úsporách štátu majú negatívny vplyv len dočasne**, na konci horizontu už prispievajú pozitívne k objemu opatrení
- Pri vyhodnocovaní opatrení, ktoré môžu mať významný vplyv na ekonomický vývoj sa tak **dôležitejším aspektom stáva ich dopad na dlhšom horizonte** (pozitívny vplyv len najbližší rok môže byť skreslený)

Rozklad vplyvu balíčka na statické a dynamické vplyvy (mil. eur)

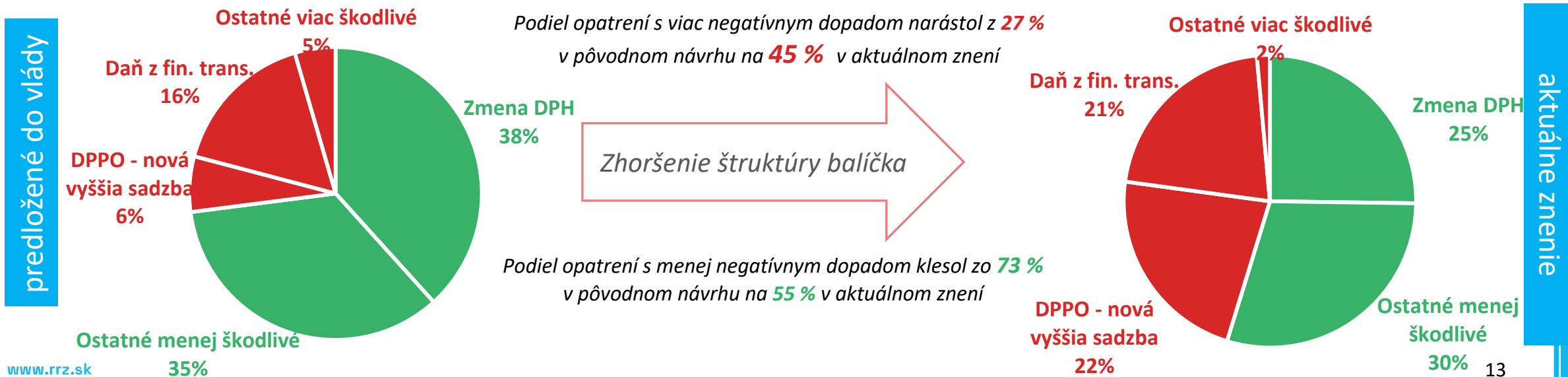
Rozklad makroekonomických vplyvov (mil. eur)

Hrozba „konsolidačnej pasce“

- Opatrenia je možné rozdeliť:
 - na tie **s viac negatívnym dopadom** na ekonomiku (zdaňovanie aktivity, šetrenie na verejných investíciách),
 - na opatrenia **s pozitívnym, resp. menej škodlivým ekonomickým dopadom** (šetrenie na bežných výdavkoch, zdaňovanie spotreby, majetku a negatívnych externalít).
- **Konsolidačná pasca:** vysoký podiel škodlivejších opatrení → nižší ekonomický rast → nižší výsledný vplyv opatrení → potreba dodatočných opatrení → **cyklus sa opakuje v závislosti od štruktúry nových opatrení**
- Čakajú nás ďalšie opatrenia: na ozdravenie verejných financií je potrebné podľa MFSR prijať do konca roka 2027 dodatočné opatrenia v sume 2,8 mld. eur

Ilustrácia štruktúry konsolidačného balíčka – predložené do vlády a aktuálne znenie

2. Vplyvy na rodiny – distribučné dopady

Potrebné vedy (1): Opatrenia a vplyvy

Celkový vplyv je súčtom priamych okamžitých vplyvov opatrení a odatočných makroekonomických vplyvov, ktoré ovplyvňujú príjmy nepriamo (cez mzdy, ceny)

A. Priame vplyvy na príjmy rodín („deň po“ efekt) za jednotlivé opatrenia (vieme ich presne príspevkovať):

- **DPH**
- **Daňový bonus na dieťa**
- **Rodičovský dôchodok**
- **Zvýšenie sociálnych odvodov pre vysokopříjmových**
- **Zvýšenie hranice zdaniteľných príjmov SZČO pre uplatnenie nižšej sadzby dane z príjmov**

B. Nepriame vplyvy (makroekonomické vplyvy) sú rozdelené do dvoch skupín :

- tie, čo sa viažu k piatim opatreniam **priamo ovplyvňujúcim disponibilné príjmy rodín** a ostatné opatrenia neovplyvňujúce podnikateľské prostredie (označované ako „makro ostatné“)
- tie, čo ovplyvňujú najmä podnikateľské prostredie a disponibilné príjmy rodín **nepriamo cez vývoj miezd** („makro - zdanenie firiem“)

Potrebné vedy (2): Definícia rodiny

Rodina

- zosobášení rodičia a ich nezaopatrené deti najdlhšie do dovŕšenia 25 rokov veku
- nezosobášení rodičia a ich spoločné deti + spoločná adresu pobytu
- rodina je aj jednotlivec !

Odlišná definícia od domácnosti

- domácnosť tvoria osoby obývajúce spoločné obydlie s rodinnými/príbuzenskými vzťahmi.
- výberové štatistické zisťovania údajov štandardne pracujú s údajmi o domácnostiach
- členovia domácnosti združujú svoje disponibilné príjmy a rozhodujú sa spoločne o spotrebe, úsporách a investíciách.

Prečo používame rodiny

- v administratívnych údajoch v modeli nie je informácia o domácnostiach
- pri simuláciách daňovo-dávkového systému v modeli (napr. daňový bonus na dieťa) postačuje využívať koncept rodiny
- vplyv zmien v hospodárskej politike sa štandardne posudzuje na úrovni domácností

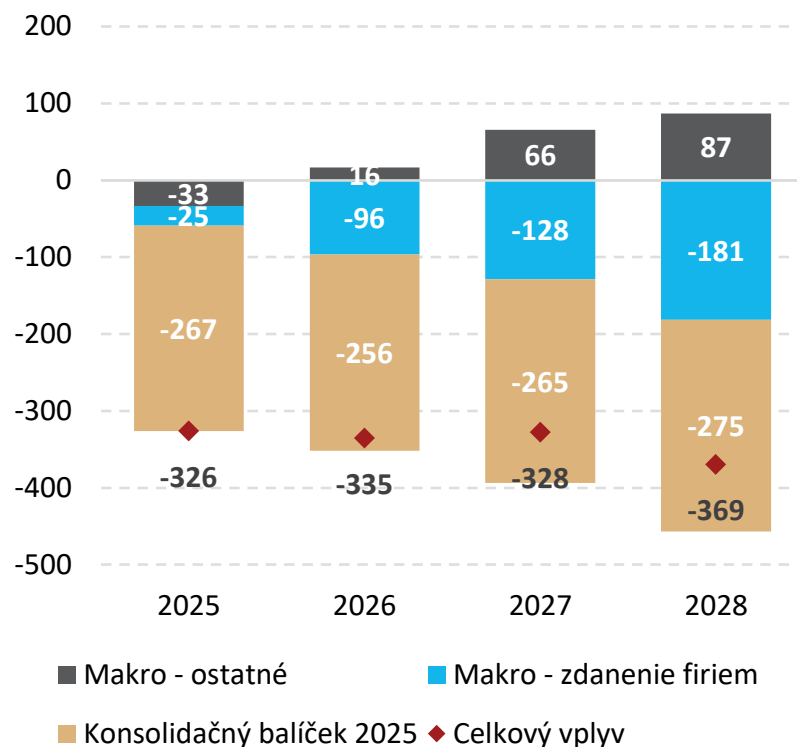
Tri typy kvantifikácií zohľadňujúce vplyv na disponibilné príjmy rodín

1. Príspevok samotného konsolidačného balíčka (hlavná časť)
2. Príspevok konsolidačného balíčka spolu s opatreniami týkajúcimi sa vybraných skupín
 - Dôchodcovia – zohľadnenie navýšenia 13. dôchodku a zavedenie rodičovského dôchodku
 - Rodiny s deťmi – zohľadnenie navýšenia prídavku na dieťa a daňového bonusu od roku 2023
3. Príspevok konsolidačného balíčka zohľadňujúci aj pokles daňového bonusu zo 140 na 100 eur od roku 2025 (schválený v roku 2022, teda pred prijatím konsolidačného balíčka)

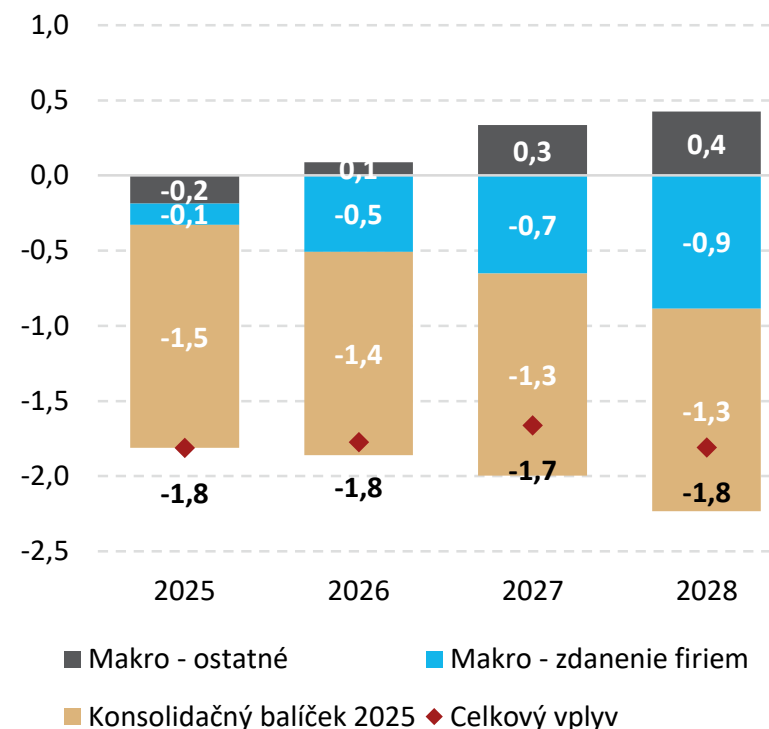
Vplyv štruktúry konsolidačného balíčka na dopad

- Zdanenie firiem časom zvyšuje negatívny dopad na príjem domácností: takmer 100 eur v roku 2026 sa zvýši na cca 180 eur ročne v roku 2028
- Naopak samotné rozhodnutie konsolidovať pomáha (makro-ostatné)

Príspevky opatrení a makroekonomických vplyvov k zmene disponibilných príjmov v rokoch 2025 až 2028 (v eurách)

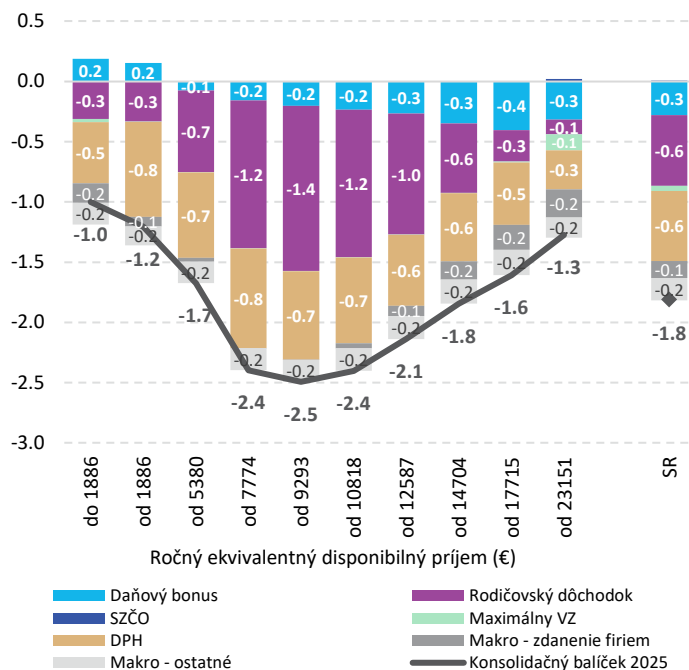
Príspevky opatrení a makroekonomických vplyvov k zmene disponibilných príjmov v rokoch 2025 až 2028 (v %)

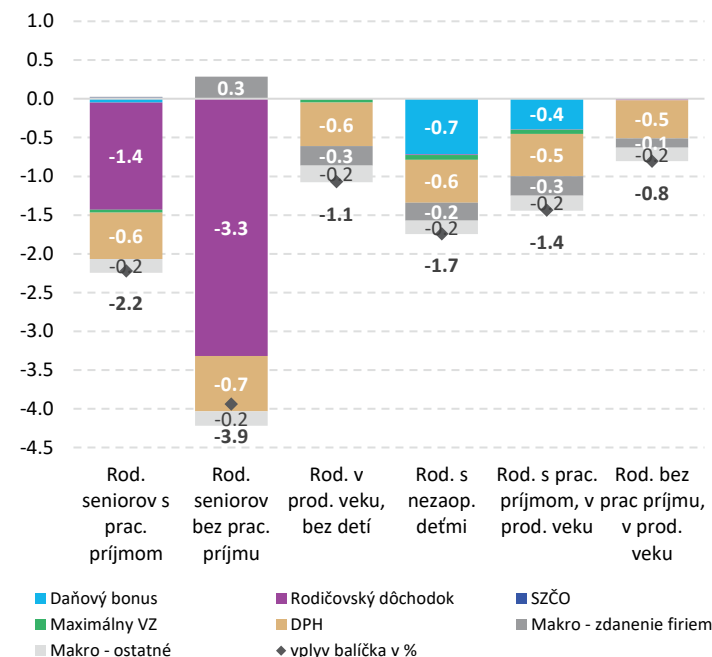
Vplyv konsolidačného balíčka na príjmy rodín v roku 2025

- **pokles disponibilných príjmov o 1,8 % (326 eur) ročne:** zrušenie rodičovského dôchodku (0,6 %), zmeny v DPH (0,6 %), daňový bonus (0,3 %) a celkový vplyv makra (0,3 %)
- **pre rodinu 2+1 pokles disponibilných príjmov o cca 500 eur ročne, pre jednotlivca o 180 eur ročne**
- **najviac poklesne príjem rodinám seniorov z dôvodu zrušenia rodičovského dôchodku a rodinám s nezaopatrenými deťmi z dôvodu zmien v daňovom bonuse**

Príspevky jednotlivých opatrení k zmene disponibilných príjmov podľa typov rodín (v %)

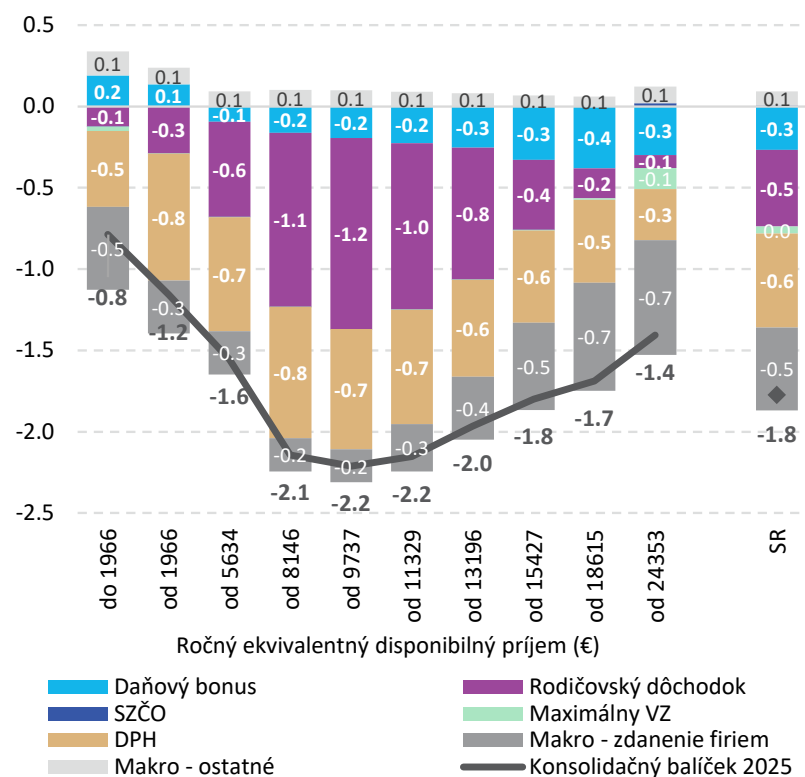
Príspevky jednotlivých opatrení k zmene disponibilných príjmov podľa typov rodín (v %)

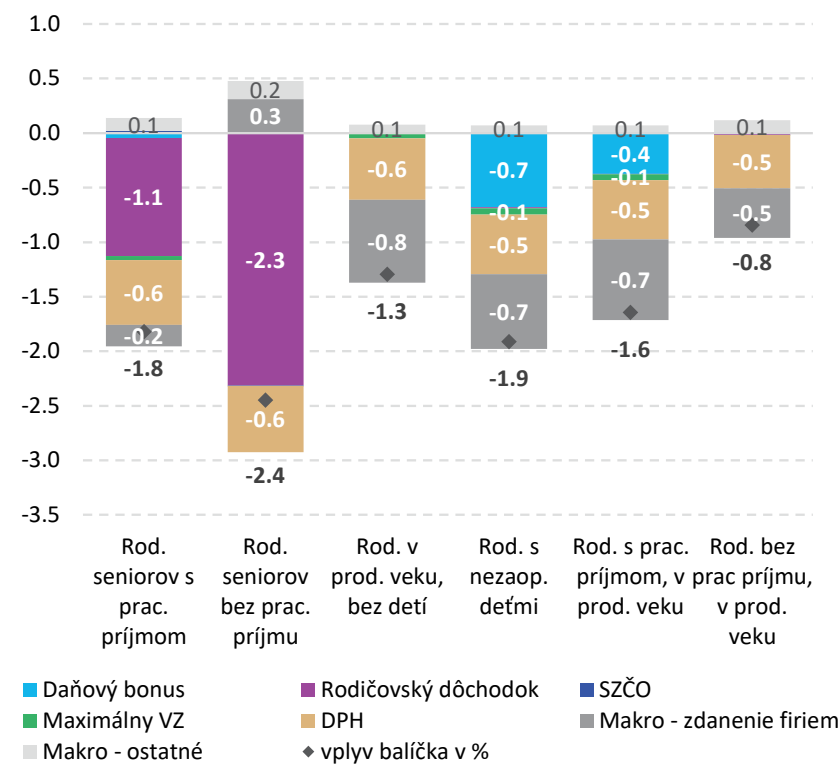
Vplyv konsolidačného balíčka na príjmy rodín v roku 2026

- pokles disponibilných príjmov o 1,8 % (335 eur) ročne: zrušenie rodičovského dôchodku (0,6 %), zmeny v DPH (0,6 %), daňový bonus (0,3 %) a celkový vplyv makra (0,3 %)
- negatívny vplyv zdanenia firiem sa prejavuje vo vyšších pásmach príjmovej distribúcie a v rodinách v produktívnom veku

Príspevky jednotlivých opatrení k zmene disponibilných príjmov podľa typov rodín (v %)

Príspevky jednotlivých opatrení k zmene disponibilných príjmov podľa typov rodín (v %)

Dopad konsolidačných opatrení na vybrané typy rodín v roku 2025

Typ rodiny	Vplyv KB, v eurách	Vplyv KB, v %	Počet rodín	Podiel na celkovom počte rodín, v %	Počet osôb	Podiel na celkovom počte osôb, v %
Jednotlivec bez detí	-181	-1,7	1 612 561	56%	1 612 561	31%
Jednotlivec + 1 dieťa	-240	-1,7	77 677	3%	155 354	3%
Jednotlivec + 2 deti	-279	-1,9	32 291	1%	96 873	2%
Dvojica bez detí	-520	-2,1	554 915	19%	1 109 830	21%
Dvojica + 1 dieťa	-498	-1,7	254 666	9%	763 998	15%
Dvojica + 2 deti	-617	-1,8	246 543	9%	986 172	19%
Dvojica + 3 deti a viac	-531	-1,8	82 767	3%	455 383	9%

Poznámka: V prílohe č. 5 sú uvedené výsledky pre ďalšie typy rodín.

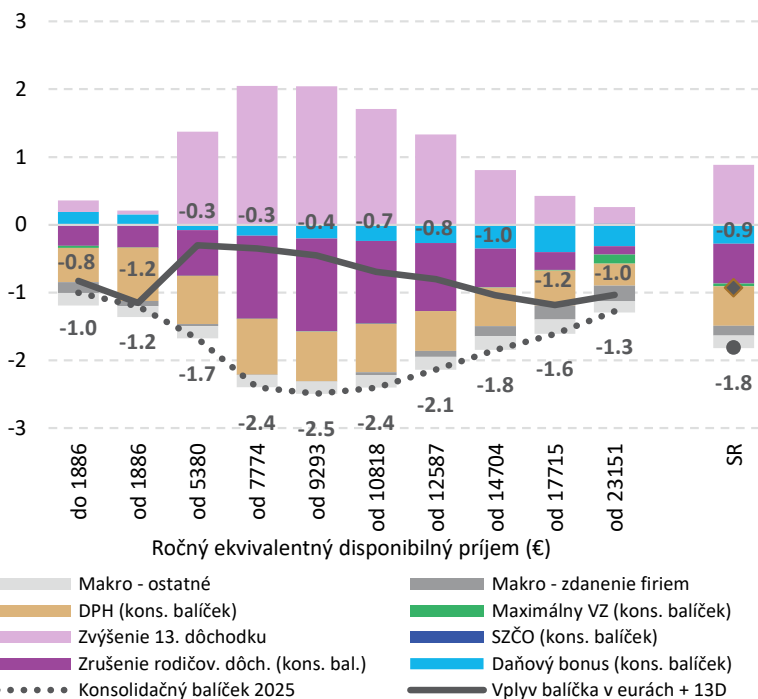
Zdroj: RRZ

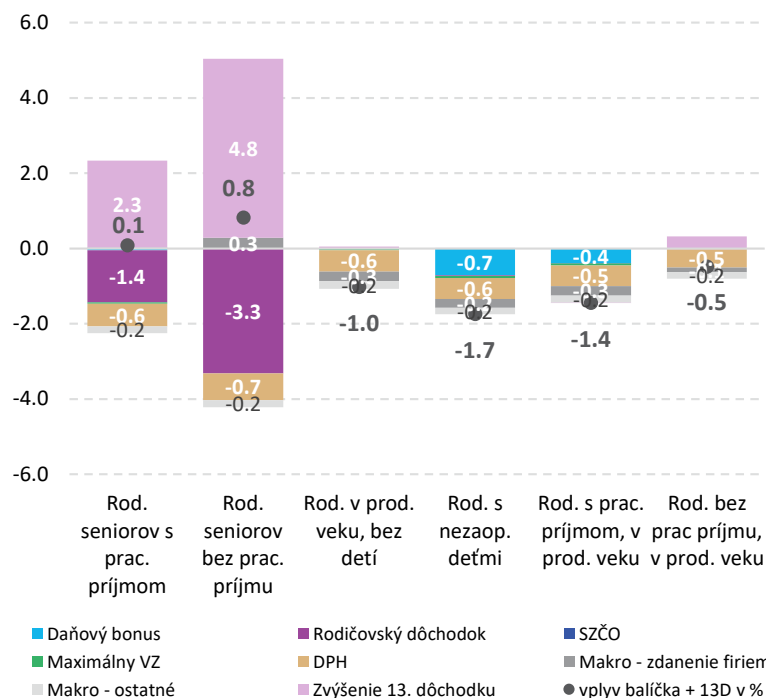
Vplyv konsolidačného balíčka a zvýšenia 13. dôchodku na príjmy rodín v roku 2025

- k celkovému poklesu disponibilných príjmov **-0,9 % (-168 eur)** ročne prispievajú negatívnym vplyvom zrušenie rodičovského dôchodku (-0,6 %), zmeny v DPH (-0,6 %), daňový bonus (-0,3 %), celkový vplyv makra (-0,3 %), zvýšenie 13. dôchodku pôsobí opačným smerom (+0,9 %)

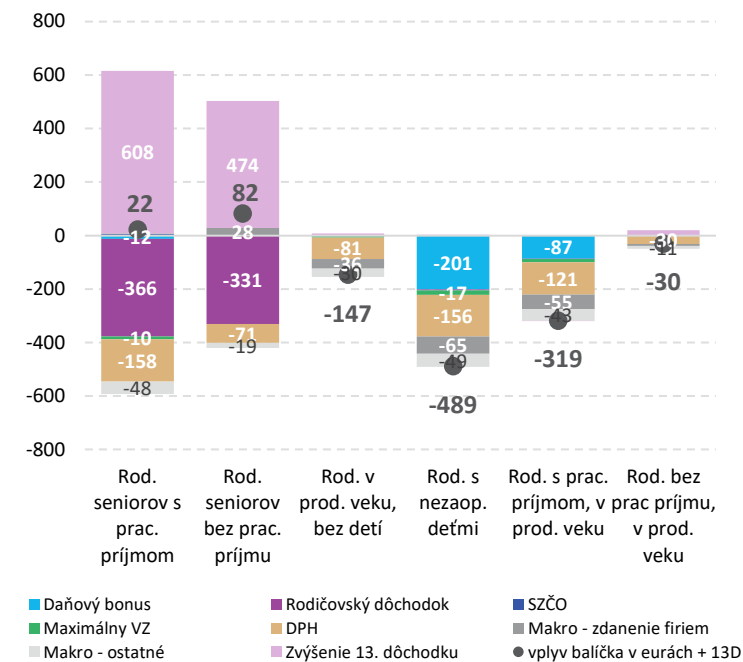
Príspevky jednotlivých opatrení k zmene disponibilných príjmov podľa typov rodín (v %)

Príspevky jednotlivých opatrení k zmene disponibilných príjmov podľa typov rodín (v %)

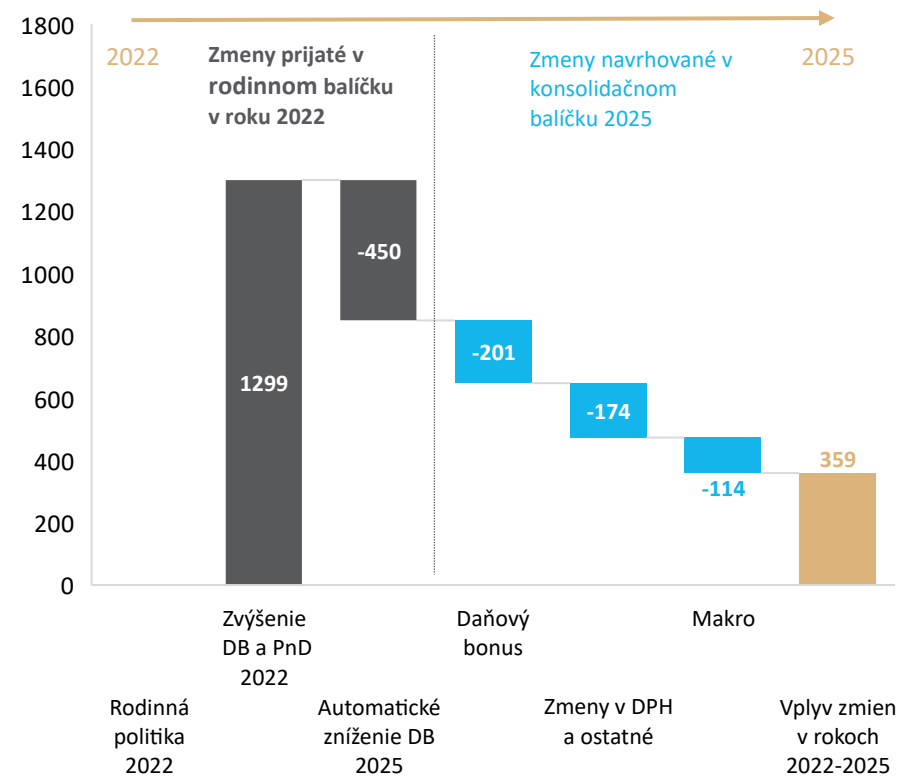
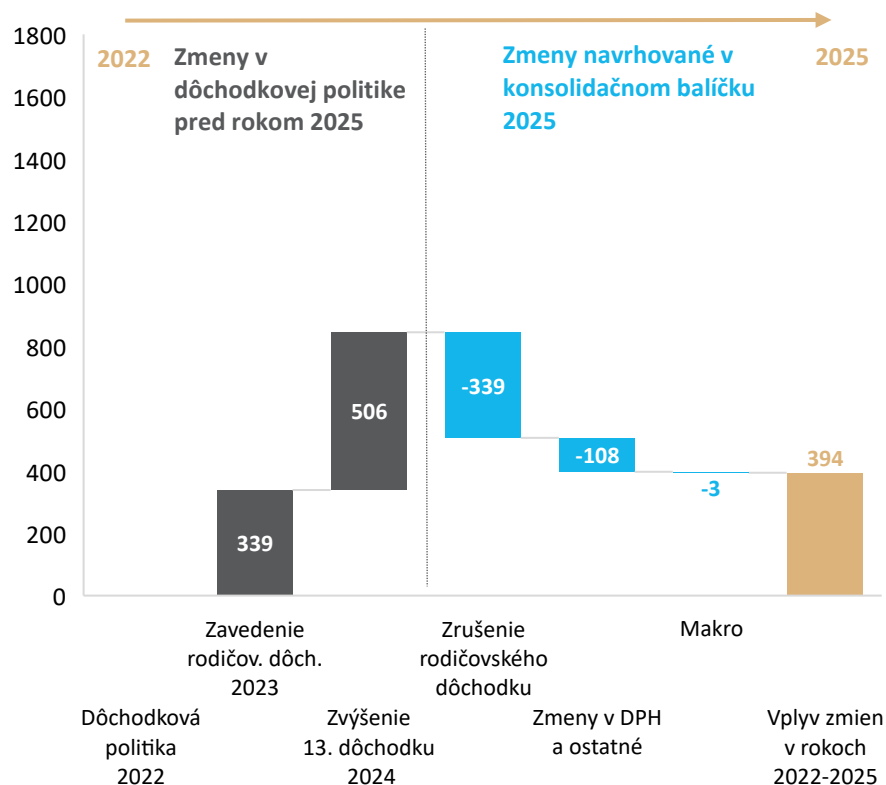
Príspevky jednotlivých opatrení k zmene disponibilných príjmov podľa typov rodín (v eur)

Konsolidácia len z časti znižuje nároky získané od roku 2023

- **Dôchodcovia:** zavedenie rodičovského dôchodku a zvýšenie 13. dôchodku zvýšili ročný disponibilný príjem rodín starobných dôchodcov o 845 eur
- **Priemerný dopad na rodiny starobných dôchodcov aj po konsolidácii bude aj po konsolidácii kladný 394 eur**

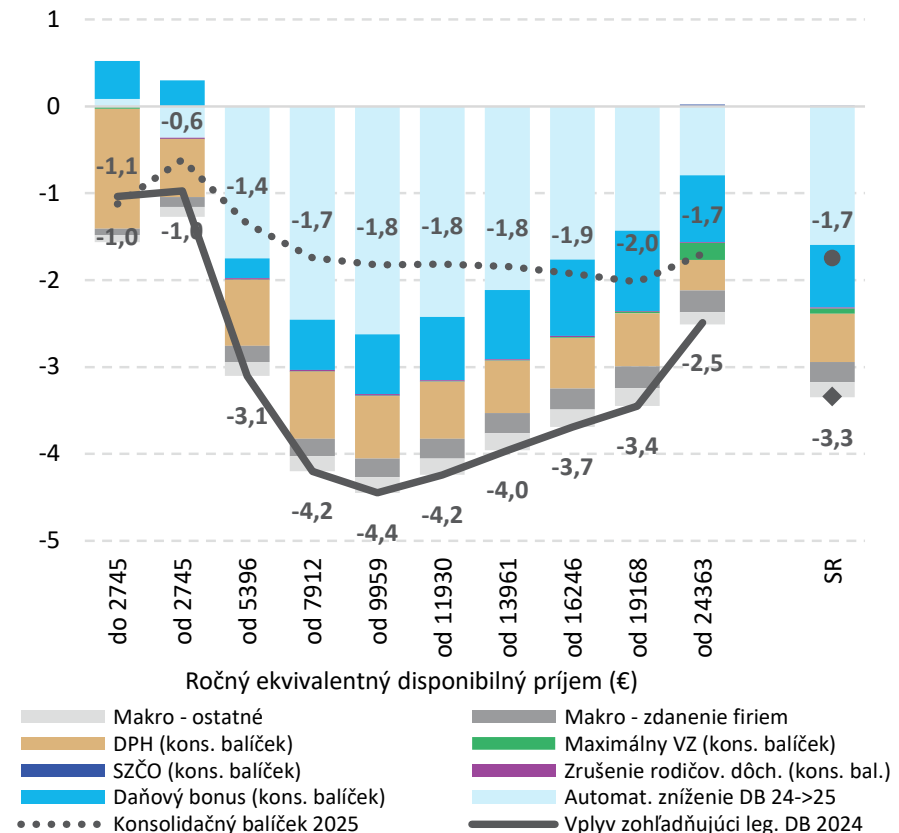
- **Rodiny s deťmi:** zvýšenie prídavku na dieťa a daňového bonusu priemerne zvýšili ročný disponibilný príjem o 1299 eur
- **Priemerný dopad na rodiny s nezaopatrenými deťmi bude aj po konsolidácii kladný o 359 eur**

Automatické zníženie daňového bonusu od roku 2025 a vplyv RRZ

- zmeny v daňovom bonuse sú rozložené na:
 - vplyv automatického zníženia bonusu podľa legislatívy pred schválením konsolidačných opatrení (pokles zo 140 na 100 eur na dieťa vo veku do 15 a na 50 eur na dieťa nad 15 rokov)
 - vplyv prijatých konsolidačných opatrení
- pri medziročnom pohľade netreba zabúdať na automatické zníženie daňového bonusu (dopad väčší ako samotný kons. balíček pre strednú triedu) – zdvojnásobuje dopad
- nízkopríjmové rodiny nebudú tak postihnuté znížením bonusu
- naďalej najväčší dopad na strednú triedu, pre rodinu 2+1 (2+2) sa dopad zvýši z 500 (620) eur na 800 (1270) eur ročne

Vplyv konsolidačného balíčka + vplyv automatického zníženia daňového bonusu zo 140 na 100 (v %) – rodiny s deťmi

2. Medzigeneračné vplyvy balíčka

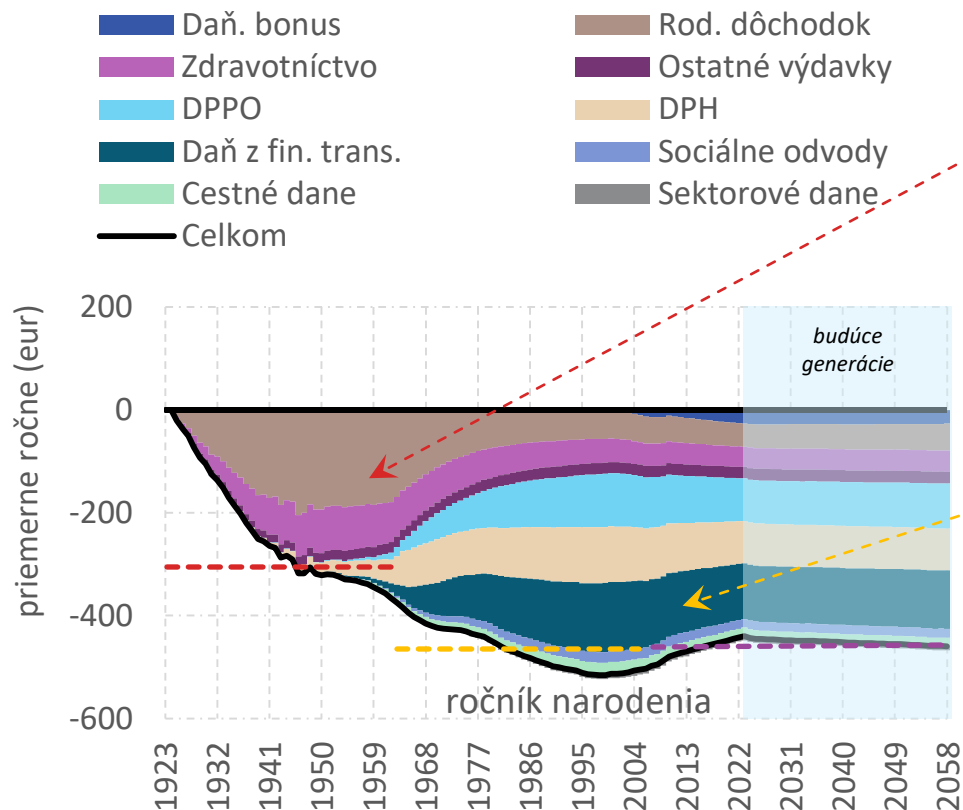
- Doposiaľ fiškálne vplyvy po rokoch alebo vplyvy na disponibilné príjmy po typoch rodín (distribučné vplyvy)
- Pomocou tzv. generačných účtov vieme ilustrovať aj **fiškálne vplyvy podľa ročníka narodenia po zvyšok ich života**.
 - Zmena objemu zaplatených daní, prijatých transferov ale aj verejných statkov (obrana, zdravotná starostlivosť a pod.) **počas zvyšného života priemernej osoby daného ročníka narodenia**.

Výsledky z pohľadu konsolidácie:

- **Odpovedajú na:**
 - Aké je medzigeneračné **rozdelenie fiškálnych dopadov konsolidácie na porovnateľnej báze** (na jednu osobu daného ročníka narodenia každoročne, aby sme očistili o rozdiely v zostávajúcej dĺžke života)
- **Neodpovedajú na:**
 - Je fiškálne zaťaženie jednotlivých ročníkov **spravodlivé resp. rovnako bolestivé**? Nedávajú (zatiaľ) do pomeru fiškálne náklady po zvyšok ich života voči príjmom jednotlivých ročníkov po zvyšok ich života.

Medzigeneračné vplyvy samotnej konsolidácie....

Priemerný ročný vplyv balíčka na osobu počas (zvyšného) života

Konsolidačný balíček neprináša rovnomerné fiškálne dopady na všetky generácie:

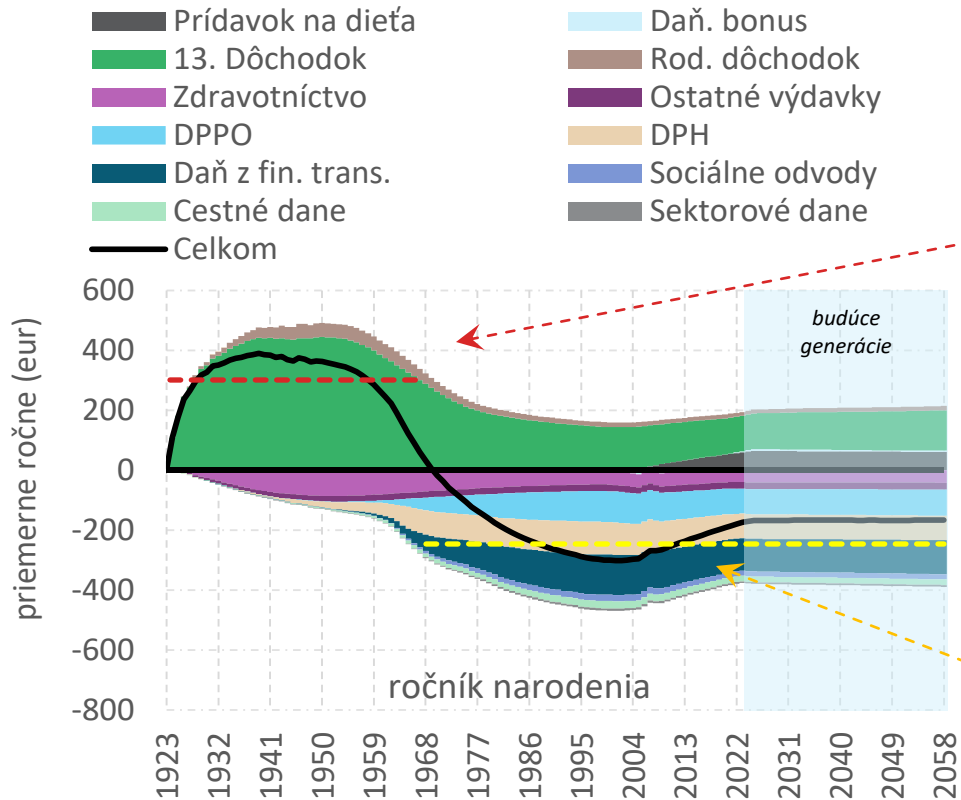
- Každoročný vplyv po zvyšok života na **ročníky v dôchodku** dosiahne v priemere **300 eur**. Zasiadne ich predovšetkým zníženie rodičovského dôchodku a nižšie výdavky na zdravotníctvo. Zvýšená cenová hladina v dôsledku zvýšenia DPH bude kompenzovaná v automatickej valorizácii dôchodkov.
- Fiškálny dopad na generácie **v produktívnom veku** a **generácie detí vrátane budúcich generácií** bude v priemere prispievať viac ako **450 eur**. Generácie v produktívnom veku a budúce generácie budú ku konsolidácii prispievať najmä kvôli zvýšenému daňovému zaťaženiu počas ich aktívnej časti života.

* Každoročný vplyv konsolidačných opatrení na jednotlivé ročníky je na celom horizonte ich života kvantifikovaný ako % priemernej mzdy v hospodárstve. Z ilustratívnych dôvodov je však prezentovaný zjednodušene v nominálnom vyjadrení v eurách použitím prognózy priemernej mzdy v roku 2025.

...a po zohľadnení vyšších dávok pre deti a dôchodcov od 2023 RRZ

Priemerný ročný vplyv balíčka na osobu počas (zvyšného) života

- Od roku 2022 do roku 2024 došlo ku výraznému zvýšeniu výdavkov v rodinnej a dôchodkovej politike:
 - zavedenie rodičovského dôchodku, výrazné zvýšenie 13. dôchodku, zvýšenie daňového bonusu a prídavku na dieťa
- V porovnaní s legislatívnym nastavením rodinnej a dôchodkovej politiky z polovice roku 2022, **ročníky narodené pred rokom 1970** dostanú z rozpočtu o 265 eur na osobu viac, a to aj napriek konsolidácii.
 - Dôvodom sú zachované výhody zvýšeného trinásteho dôchodku a rodičovského dôchodku prostredníctvom asignácie dane z príjmov, ktoré prevažujú nad fiškálnymi nákladmi konsolidačného balíčka.
- Na rozdiel od starších generácií, **mladšie generácie** sa budú podieľať na konsolidácii ročne sumou 198 eur na osobu.

* Trvalý každoročný vplyv konsolidačných opatrení na jednotlivé ročníky je kvantifikovaný ako % priemernej mzdy v hospodárstve. Z ilustratívnych dôvodov je však prezentovaný zjednodušene v nominálnom vyjadrení v eurách použitím prognózy priemernej mzdy v roku 2025.

© Rada pre rozpočtovú zodpovednosť

TWIN CITY B

Mlynské nivy 12

821 09 Bratislava

Slovakia

www.rrz.sk

Ďakujem za pozornosť!

Vplyvy opatrení (1)

(v mil. eur)	2025	2026	2027	2028
1) Hrubé statické vplyvy opatrení (1a + 1b + 1c + 1d)	2 333	2 535	2 551	2 626
1a) Vládny návrh na zlepšenie stavu verejných financií	1 760	1 721	1 692	1 733
Zmena DPH	711	730	724	738
DPPO - nová vyššia sadzba	486	514	525	547
Zmena formy vyplácania rodičovského dôchodku	326	274	284	299
Zníženie valorizácie platov zdravotníkov	54	34	0	0
Zmena v daňovom bonuse	147	147	149	149
Zvýšenie stropov pre platenie sociálnych odvodov	84	87	91	94
Osobitný odvod pre rafinérie	36	36	36	36
Zvýšenie osobitného odvodu z podnikania pre mobil. operátorov	28	28	28	28
Zvýšenie osobitného odvodu pre energetické firmy*	0	0	0	0
Predĺženie daňového superodpisu na investície do priemyslu 4.0	0	-1	-2	-2
Sociálne podniky a daňová licencia	-1	-1	-1	-1
SZČO - navýšenie hranice pre uplatnenie zníženej sadzby	-3	-4	-2	-2
Zníženie zrážkovej dane z dividend	-6	-13	-22	-34
Zníženie výšky nepeňaž. príjmu z použitia motor. vozidla s alter. pohonom	-11	-14	-18	-18
Vyňatie úrok. výnosov zo štát. dlhopis. zo zákl. osobit. odvodu	-28	-29	-28	-28
Zníženie sadzby DPPO a zvýšenie hranice pre jej uplatnenie	-64	-68	-71	-74
1b) Daň z finančných transakcií	464	618	651	678
1c) Ďalšie legislatívne opatrenia	89	144	150	156
Navýšenie mýta pre nákladné vozidlá	48	102	107	112
Zvýšenie cien diaľničných známok	46	47	48	49
Reforma dani z motorových vozidiel	-5	-5	-5	-5
1d) Opatrenia mimo legislatívy	19	52	57	59
Šetrenie na mzdovej obálke štátu	19	52	57	59

Vplyvy opatrení (2)

(v mil. eur)	2025	2026	2027	2028
2) Dodatočné vplyvy	-100	-112	-102	-100
Zmena vo výdavkoch subjektov VS v súvislosti so zmenami DPH	-100	-97	-76	-74
Vyvolané výdavky na DPH	-164	-160	-131	-128
Úspory vo výdavkoch	64	63	55	54
Dopad zvýšenej sadzby DPPO na výnos štátu z dividend	0	-15	-26	-26
3a) Čisté statické vplyvy opatrení spolu (1 + 2)	2 233	2 423	2 449	2 526
3b) Úrokové náklady	14	103	206	369
3c) Čisté statické vplyvy opatrení spolu s úrokovými nákladmi (3a + 3b)	2 247	2 526	2 655	2 895
- v % HDP	1,62	1,72	1,72	1,80
4a) Vplyv opatrení na makroekonomický vývoj	-103	-226	-290	-357
Vplyv makra - opatrenia na domácnosti a VS	-37	-17	54	89
Vplyv makra - zdanenie firiem	-66	-209	-344	-446
4b) Úrokové náklady	-2	-15	-38	-83
4c) Makroekonomické vplyvy opatrení spolu s úrok. nákladmi (4a + 4b)	-105	-242	-328	-440
- v % HDP	-0,08	-0,16	-0,21	-0,27
5) Úrokové náklady celkom (3b + 4b)	12	87	169	286
6) Celkový vplyv (3c + 4c)	2 142	2 284	2 327	2 455
- v % HDP	1,54	1,56	1,50	1,52

